

KIBRIS TÜRK TİYATRO YAZINININ İLK YILLARI VE SAFA YAHUT NETİCE-İ İBTİLA*

*Yurdal CİHANGİR***

ÖZET

Kıbrıs Türk Tiyatro edebiyatının ilk izlerine, Osmanlı, kendi imparatorluk topraklarına kattıktan sonra Ada'ya iskan için gönderdiği ve kendi yaşayış biçimlerini, inancı, kültür ve geleneklerini de beraberlerinde taşımış olan insanların Ada'da yeni bir toplum oluşturmaya çalıştıkları zamanla birlikte rastlanmaktadır. Karagöz, ortaoyunu ve meddah da bu kültürün ve geleneğin bir parçasıydı. 300 yıl kadar idaresinde bulundurduğu Kıbrıs'ı Osmanlı, 1878'de İngilize önce kira ile bırakmış, sonra 1914'te de tamamen devretmiştir. Ada'da gazeteler bu dönemde 1890'lardan itibaren yayınlanmaya başladı. Diğer edebi türler gibi tiyatroya ait ilk örnekler de gazetelerde görülür oldu. Ahmet Tevfik Efendi'nin çıkarmış olduğu ilk mizah gazetesi "Kokonoz"da kendisinin bazı yazıları teatral özellikler taşımaktaydı. İkinci çıkardığı mizah gazetesi "Akbaba"da ise yarım kalmış bir tiyatro çalışmasının yayını vardı. L. Şişmanyan adlı şahsın üç sayı süren çalışması "Namus İntikamı Yahut Dilenci" idi. Yayınlanmış ilk tiyatro eseri olarak şimdilik, Kaytaz-zade Nazım'ın "Safa yahut Netice-i İbtıla" adlı eseridir. 1909' da Lefkoşa'da Mirat-ı Zaman matbaasında basılan eserin konusu, Meşrutiyet yıllarında İstanbul'da geçen bir aşk macerasına dayanmaktadır. Cariyesine aşık, meşrutiyet yanlısı olması nedeniyle hapse düşmüş olan paşa çocuğu Safa'nın, ailesinin karşı koyması, müdahil olması sonucu sevgilisi ile birlikte yaşadıkları acı son anlatılmaktadır. Eser, Kıbrıs Türk Edebiyatı ve tiyatrosu açısından ilk olması nedeniyle oldukça önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatı, ilk tiyatro eseri, Kaytaz-zade Nazım.

THE PRIMARY YEARS OF TURKISH CYPRIOT PLAY-WRITING AND "SAFA YAHUT NETİCE-İ İBTİLA"

ABSTRACT

The first signs of Cyprus Turkish Theatre Literature were encountered when Ottomans added Cyprus within their Empire boundaries. They sent settlers to the island who brought their own way of life, beliefs, culture and traditions together with them; thus forming a

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Girne Amerikan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, El-mek: yurdal@hotmail.com

new society. 'Karagoz', 'Meddah' and 'Ortaoyunu' were a part of this culture and tradition. The Ottomans, having ruled Cyprus for 300 years, rented the island to the British in 1878 and then completely handed over the island to them in 1914. Newspapers started to be published in this era, since 1980's. Like other literary types, first examples relating to theatre were also seen in the newspapers. In the first humour-based newspaper 'Kokonoz' published by Ahmet Tevfik Efedi, some of his own writings had theatrical characteristics. In the second humour-based newspaper by him, 'Akbaba', there was a publication of an incomplete theatre production. L. Şişmanyân's work which only had three issues was entitled 'Namus Intikami Yahut Dilenci'. The first published theatre production, as it is known to-date, is Kaytazade Nazim's writings entitled "Safa Yahut Netice-i İbtıla". The theme of this production, which was published in 1909 in Nicosia at Mirat-ı Zaman Printing House, relates to a love adventure in Istanbul during 'Mesrutiyet' years. The story revolves around Safa, a Pasha's son, who falls in love with their maid; how he stands against his family, and the bitter end of this love affair between Safa and his lover. The production, being the first of its kind in Cyprus Turkish Literature and Theatre, therefore carries high significance.

Key Words: Cyprus Turkish Theatre Literature; First Theatre Production; Kaytazade Nazim.

Giriş

Tiyatro ve tiyatro edebiyatı, Anadolu'da nasıl bir seyir izlemişse, Kıbrıs Türk Toplumunda da benzer paralellikte bir seyir izlemiştir. Batılı anlamdaki tiyatro, Anadolu'daki yerini almadan önce bu türün yerini karşılayan geleneksel seyirlik halk oyunları olan "Karagöz", "Meddah" ve "Orta oyunu" vardı. Türk seyircisinin Tanzimata kadar dramatik tür olarak tanıdığı "Karagöz ve onun canlı şekli olan Orta Oyunu birer halk tiyatrosu örneğidirler. Aynı tekniğe ve hemen hemen aynı repertuara sahip bulunan bu oyunlarda, Avrupaî bazı dramatik çeşitlerde olduğu gibi, vak'anın yürütülüşü başlıca iki kişinin üzerindedir" (Akyüz, 1995: 55). Uzun bir süre bu seyirlik oyunlarla haşır-neşir olan Türk seyircisi Tanzimat'tan sonra bu türün Avrupaî şekillerini de tanımaya başlar.

Tarihî dönem olarak 1839'da başlayan Tanzimat'la birlikte batı ile olan ilgiler ve ilişkilerde büyük bir yoğunluk yaşanmaya başlanmıştır. Batılılaşma her alanda ve her kesimde kendini gösterir olmuştur. Batının edebî anlayışı ve kültürüyle donanımlı olarak yetişen yeni nesil de Türk edebiyatına yeni bir hava, yeni bir anlayış ve yeni tarzlar getirmiştir(1860). Türk toplumu kısa sürede gazeteyi, makaleyi, hikâyeyi, romanı ve tiyatroyu tanımıştır.

Abdülhak Hamid'in babası Hayrullah Efendi tarafından 1844'te yazılan ve dört perdelik küçük bir dram olan Hikâye-i İbrahim Paşa, bugün için ilk tiyatro eseri olarak türünün ilk örneği kabul edilmektedir. Şinasi'nin Şair Evlenmesi 1860'da Tercüman-ı Ahval'de yayımlandıktan sonra, tiyatro eserlerinin aralıksız ortaya çıkışı 1860-1880 yılları arasındadır. Bu yirmi yıl içinde, Türk tiyatro edebiyatı çok hızlı bir gelişme göstermiştir.

1571 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilen Kıbrıs adasına kısa bir süre sonra iskânlaştırma siyaseti gereğince Anadolu'dan aileler yerleştirilmeye başlanmıştır. Anadolu'dan Kıbrıs'a yerleşen Türk halkı, her türlü gelenek, görenek, inanç ve ritüellerini, kültürel yaşayış tarzlarını beraberlerinde adaya taşımışlardır. Geleneksel seyirlik oyunlarını da beraberlerinde getirmeyi ihmal etmemişlerdir. Bu seyirlik oyunların başında "Karagöz" gelmektedir. Bir de bunun canlı örneği "Orta Oyunu" ile "Meddah". Kıbrıs Türk halkı uzun bir

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

zaman tiyatro faaliyetleri olarak bu seyirlik oyunlarla yetinmişti. Zamanla “Karagöz” adada yaşayan diğer bir halk unsuru Rumlar arasında da yayılmaya başlamış ve aralarında Rum karagözcülerin yetiştiği görülmüştür.

KKTC’de Tiyatro: Kıbrıs Türk toplumu modern tiyatronun canlı örneğini 1908 yılında, Namık Kemal’in “Vatan yahut Silistre” adlı eserinin Magosa’da sahneye konulması sayesinde gördü ve tanıdı. 26 Ocak 1908’de Magosa liman ambarlarında sahnelenen eser hakkındaki geniş bir bilgiye Avukat F. Korkut’un anılarında rastlanmaktadır. “3 Şubat 1908 tarihli 269 sayılı Mirat-ı Zaman gazetesinde yer alan yazısında Vatan Yahut Silistre’nin sahnelenme amacının: toplumu uyarmak, birlik ve beraberliğe çağırmak olduğu belirtilir. O dönemde Yunanlı bir militan olan Kadalonos, adamlarıyla birlikte Magosa Ayasofya’sına girerler ve gösteri yaparlar. Bu olay, Kıbrıslı Türkler ve özellikle Magosalı Türkler tarafından rahatsız edici ve onur kırıcı olarak nitelendirilir. Bu durum karşısında Türklerin moral birliğini sağlamak ve yükseltmek için adı geçen eser seçilerek sahnelenir. Eserin sahnelenişinin bir başka amacı da Magosa’da yapılan Kız Okulu’na para yardımı sağlamaktır. Esere ilgi büyük olur” (Ersoy, 1998: 9).

Bu tarihten itibaren tiyatro etkinlikleri yoğunluk kazanmış ve adanın değişik bölgelerinde olmak üzere bir çok oyunlar sahnelenmeye başlamıştır. 1920’li 30’lu yıllarda daha çok sahnelenen oyunları şöyle sıralayabiliriz: *Vatan Yahut Silistre*, *Gülnehal*, *Akif Bey*, *Akın*, *Çoban*, *Mete*, *Yarım Türkler*, *Cem Sultan*, *Meşale*, *Altın Şehir*, *Balkan’da Alkan*, *Ceza Kanunu*, *Venedik Taciri*, *Otello*, *Babaür Şahın Seccadesi*, *Dağları Bekleyen Kız*, *Kahraman* vb. Bu zaman süresi içinde yerli oyunlar da kaleme alınmış, bu eserler de sahnelenmiştir. “Fadıl Niyazi Korkut, hem bir tiyatro yazarı hem bir oyuncu hem de bir yönetmen olarak Kıbrıs Türk Tiyatrosu’na büyük katkılarda bulunmuştur. Onun *Balkan’da Alkan* (1922) ve *Yavuklunun Mendili* (1923) adlı ulusal oyunları pek çok kez sahnelenmiştir. Tiyatro, operet yazarı, şair ve bestekâr Nazım Ali İleri 1923’te *Gülizar*, 1929’da *Zehirli Çiçek*, *Kadın Zengin Olursa*, 1930’da *Metres Belası*, *Otel Tercümanı*, *Yahudi’nin Davası’nı* yazmıştır. Müziklerini de kendisinin yaptığı bu oyunlar, bu dönemde Kardeş Ocağı çatısı altında oynanmış ve büyük ilgi görmüştür” (Nesim, 2007: 348).

Yerli tiyatro eserlerinin yazılmaya ve sahnelenmeye başladığı 1920’li yıllarından önce, batılı anlamda Türk tiyatro edebiyatına ait örneklerin verilmeye çalışıldığını Türkçe gazetelerin yayınlanmaya başladığı 1890’lı yıllarda görmekteyiz. Osmanlının Ada’yı İngilizlere devrettiği 1878 yılının hemen sonrasında matbaanın kurulması ile toplumlar arasında yayın hayatının başlaması neticesinde de gazetelerin yayını gerçekleşmiş oldu. Rum toplumunda ilk gazetenin 1879’da yayınlanmasından 10 yıl sonra 1889’da Türk toplumunda da ilk gazete yayınlanmaya başladı.

Gazetelerin yayın hayatına girmesi toplumlar için siyasal ve sosyal, sanatsal ve kültürel bakımdan birçok değişikliklerin ve yeniliklerin gerçekleşmesine neden olmuştur. Siyasal ve sosyal haberlerin yanında gazetelerin en önemli yanlarından biri de sanata ve edebiyata önem vermeleriydi. Şiire, hikâyeye, romana, tiyatroya, mizaha yer verilmesi, bu türlerin toplum içerisinde yer almasında, gelişmesinde ve önemsenmesinde oldukça etkili olmuştur.

Bu türlerden biri de tiyatrodur. Kıbrıs Türk Halkı, Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatının batılı ilk örneklerini gazete sayfalarından okuyup tanımaya çalışmıştır. Bu konudaki ilk örnekler Ahmet Tevfik Efendi tarafından verilmiştir.

Kıbrıs Türk yayın hayatının ilk ve önemli gazetecilerinden sayılan Ahmet Tevfik Efendi’nin, “Zaman” gazetesinden ayrıldıktan hemen sonra çıkardığı ve Kıbrıs Türk Toplumunun ilk mizah gazetesi olan “Kokonoz”da bazı yazılarını teatral bir atmosfer içinde kaleme almış olması, Kıbrıs Türk Edebiyatında da tiyatro türünün ilk işaretlerini vermiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Tiyatro türüne ait “Kokonoz”daki yazılarından bir örnek:

“Bir fasl-ı komedyaya

Perde açılınca bir gazete idarehanesi görünür. Mürettibler (düzeltmen) otururlar.

Muharrir (yazar)Baty, önünde bir gazete...Yazı yazar.

Bir mürettib (diğerine) – Lakin böyle oturmakla olmaz. Şimdi sahib-i imtiyaz (imtiyaz sahibi) gelir de bizi böyle görürse iş fena.

Diğeri – Ey ne yapalım? Yazıyı muharrir verecek, biz de tertip edeceğiz (düzelteceğiz). Yaratacak değiliz a.

Beriki – Öyle ama sahib-i imtiyaza anlatamazsın. Alem bizi böyle görürse kıyameti koparır.

Diğeri – Zaten kıyameti birinci defa koparacak değil a. Kopara kopara artık koparamayacak bir kıyamet kaldı, o da bakalım ne vakit kopacak.

.....

Böylece devam eder.

Yukardaki metin bir gazete yazısı gibi görünse de, yazılış biçiminin bir tiyatro eseri tarzında olduğu görülmektedir. Yazının bir tiyatro ürünü olduğunu belirleyen özellikleri şöyle sıralanabilir: “Perdenin açılması, sahnede yer alan şahısların belirtilmesi, konuşmaların karşılıklı yapılması, konuşmalar arasında yer alan mizansenlerin parantez içerisinde verilmesi ve sahnedeki şahıs kadrosunun değişmesinin de ‘meclis’ ile değerlendirilmesi,” gibi.

Bu ve buna benzer yazılar, teatral metin örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yanı ile Ahmet Tevfik Efendi “Kokonoz”daki bu tür yazılarıyla Kıbrıs Türk toplumuna modern tiyatro edebiyatının örneklerini tanıtmaya yönelik bir çaba içinde olduğu görülmektedir. Nitekim bunun bir sonucu olarak kısa bir süre sonra, yine Ahmet Tevfik Efendi’nin ikinci çıkardığı mizah gazetesi “Akbaba” da, L. Şişmanyan’ın yazdığı dram türündeki eseri tefrika edilmeye başlandı. Bu dram, “Akbaba”da yayınlanmaya başlamadan önce gazetede okuyucuya haber verilmekteydi.

L. Şişmanyan, gerek ‘Kokonoz’da gerekse ‘Akbaba’da yazılar yazan bir şahıstır. Dükkân sahibidir; boş zamanlarında da yazılarını yazmaktadır. Son zamanlarda çok meşgul olduğu görülmektedir, çünkü yeni ve önemli bir konu üzerinde çalışmış olduğunu söylemektedir.

- *Akbaba ceride-i feridesinin (eşsiz Akbaba Gazetesi’nin) dördüncü sahifesinde (sayfasında) bade-ma (sonra da) bir mahall-i mahsus (özel bir sütun) tayin ile (oluşturarak) gelecek nüshadan itibaren tefrika şeklinde her on beş günde bir derc ettireceğim (yayınlayacağım).*

(Akbaba,1314. S:12)

L. Şişmanyan’ın yazdığından konu ettiği tiyatro eseri, “*Namus İntikamı Yahut Dilenci*” eseri, dört perdelik bir dram idi ve dediği gibi de “*Akbaba*”nın 13. sayısından itibaren yayınlanmaya başlandı. Fakat ne yazık ki bu eserin tefrika edilişi ancak üç sayı sürebilmiş; gerisi gelmemiştir. Yayınlanmama ile ilgili olarak herhangi bir bilgi veya açıklamaya da rastlanmamıştır. Adı geçen eserin birinci perdesi ile ikinci perdesinin ilk iki meclisi yayınlanmıştır. Bu durumda Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatı bir eserinden mahrum kalmış olmasına rağmen eserin bu kadarki yayını dahi bize Kıbrıs Türk Tiyatro Edebiyatı hakkında bir fikir verebilmektedir. “*Bir çiftçi olan Giyom, onbeş günlüğüne çiftliğine gitmek için evden ayrılmadan önce kızı Luis ile vedalaşmaya çalışır. Karısı Marry, Giyom’un ayrılması geciktikçe tedirgin olmaya başlar. Aşığı Paul onu*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

beklemektedir. Giyom ayrıldıktan sonra Marry ile Paul buluşurlar, muhabbet ederler, içki içerler. Lakin Paul, işini bahane ederek erken ayrılacağını söyler. Bu arada geri dönmek zorunda kalan Giyom, bahçeden gelen sesler işitir ve şüphelenir, çünkü vakit geceyarısını geçmiştir. Acelece odaya çıkar, karısı yerinde yoktur. Üstelik içki bardaklarını da görür. Karısı geldiğinde sorguya çeker. Aşığının Kim olduğunu ısrarla sorar, o da Paul olduğunu söyler. Giyom da tabancasını çekerek Marry'yi öldürür ve hapse düşer. II. Perde 15 yıl sonra başlar.”

Tiyatro edebiyatı ile ilgili olarak ilk yayınlanan gazetelerde yer alan bu teatral nitelikteki yazılar, tiyatro eserlerinin yakın bir zamanda varlığını göstereceğinin habercisiydi. Nitekim kaynaklarda da belirtildiği gibi ilk tiyatro eseri olarak, Ahmet Tevfik Efendi'nin 1895'te Zaman matbaasında basımı yapılan üç perdelik bir dram olan Hicran-ı Ebedi adlı eserinden söz edilmektedir.

Akabinde, Kaytaaz-zade Mehmet Nazım Efendi'nin 1909'da Mirat-ı zaman matbaasında basımı yapılan “Safa yahut Netice-i İbtıla” adlı eseri gelmektedir. Alanında ilklerden biri sayılan bu eser 4 perdelik bir dramdır.

Çok yönlü bir şahsiyet olan Kaytaaz-zade Mehmet Nazım Efendi'nin, Kıbrıs Türk Edebiyatının Avrupalılaşmasında, gelişmesinde, yeni bir çehre kazanmasında önemli katkıları olmuştur. O, edebiyatın her alanında verdiği edebi yazılarıyla, şiirleriyle, tiyatro ve romanlarıyla Kıbrıs Türk edebiyatına hem yön vermiş hem de nitelik ve nicelik kazandırmıştır.

Türk edebiyatının bir parçası olan ve paralelinde gelişen Kıbrıs Türk edebiyatının, “İbtidadan bugüne kadar devam edip gelen mazbut ve muntazam bir tarihi yoktur.” Ancak Kıbrıslı şairler, yazarlar hakkında az çok bilinenler, bıraktıkları esler ve akıllarda kalan dağınık bilgilerden ibarettir. Bunlardan biri de Kaytaaz-zade Mehmet Nazım Efendi'dir (Konur, 1938).

Kaytaaz-zade Mehmet Nazım: “1857'de Lefkoşa'da doğmuş olan Nazım, öğrenimini de Lefkoşa rüştiyesinde yapmıştır. 20 yaşında iken edebiyata merak salmış ve şiirler yazmaya başlamıştır. 1884'te memuriyetle Sakız'a gitti” (Konur, 1938: 68). Akabinde memuriyet hayatına değişik illerde sırasıyla Adana, İstanbul, İzmir ve Bursa'da devam etti. Kendi isteğiyle memuriyetten ayrılınca Kıbrıs'a döndü. Kıbrıs'ta bulunduğu süre içinde yerli gazetelerde (Yeni Zaman-1892-, Kıbrıs -1893-, Birlik, Mirat-ı Zaman -1909-) edebi yazılar ve şiirler yayımlamıştır. Kaytaaz-zade Nazım hayatını Zehra Hanım'la birleştirdi ve bu evlilikten biri Galip adında oğlan, diğeri de Hatice adında kız, iki çocukları oldu. 1910'da İstanbul'a bir gidişinde Recaizade Ekrem ve Ali Ekrem Bolayır'la görüşmelerde bulundu. İstanbul'un sanat ve edebiyat çevrelerinde sıkça bulunmaktan geri kalmamaktaydı. Bu durum onun edebi kişiliğine yararı ve katkısı olmuştur. Kıbrıs'a geri döndüğü zaman da şeriye mahkemesinde kâtip olarak çalıştı. 67 yaşındayken 1924 yılında hayata veda etti.

Kaytaaz-zade Mehmet Nazım'ın edebi kişiliğinin gelişmesinde; ilk gençlik yıllarını geçirdiği zaman esnasında, Ada'ya sürgün olarak gelen Tanzimat döneminin önemli şahsiyetlerinden Namık Kemal ile tanışması, onunla yakın ilişkilerde bulunması, bir bakıma ondan feyz alması kendisi için önemli bir şanstı. Onun bir çok eserinde Namık Kemal'in etkilerinin görülmesi de bu ilişkilerin bir neticesidir. İstanbul'a gidişlerinde de sanat ve edebiyat çevrelerinden uzak durmaması, Recaizade ile ve diğer edebi şahsiyetlerle yakın ilişkilerde bulunması onun edebi kişiliğinin gelişmesinde etkili olmuştur.

Kıbrıs Türk şiirinin gelişmesinde, yenileşmesinde ilk adımı atmış olanlardandır. Divan edebiyatı tarzı yazmış olduğu şiirlerinin yanında Avrupaî tarz şiirlerin de ilk örneklerini vererek Kıbrıs Türk şiirine yeni bir yön verme yoluna girmiştir. Şiirlerini 1913 yılında **Rûh-ı Mecruh** adlı şiir defterinde, kendi beğenisine göre seçtiği ve kendi el yazısıyla yazdığı 132 şiir bulunmaktadır. Kaytaaz-zade, bu şiir defterine niçin Rûh-ı Mecruh (Yaralı Ruh) adını verdiğini şöyle ifade eder:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

“Değersiz eserlerimin ekserisi gönlümün – hazan mevsimi gibi – en acıklı en sıkıntılı bir bezginlik dönemine rastladığı içindir.” (Fedai, 1993)

Şiirin yanında diğer türlerin de ilk örneklerini Kıbrıs Türk edebiyatına kazandıran Kayta-zade, “Yadigâr-ı Muhabbet” le ilk roman örneğini vermiştir. Roman önceleri Kıbrıs gazetesinde tefrika edilmiş, sonra da kitap olarak basılmıştır (1896). Romanın konusu İstanbul’da geçer. “Zengin bir ailenin çocuğu olan ve Şehzadebaşı’nda oturan Mucib Bey, Bir gün kızkardeşi Mediha’nın odasında güzel bir kızın resmine rastlar. İsmi Nevber olan bu kıza âşık olur ve kızkardeşinin yardımıyla onunla tanışır. Onun için yazdığı şiirleri ona verir. Bir sonraki buluşmalarında da birbirlerini sevdiklerini söylerler. Mucib Bey, kızı bir an önce ailesinden istemek için yanıp tutuşur. Lakin Nevber’in babasının hastalanması ve Bursa’ya gitmeleri Mucib’i oldukça üzümüştür. Hassas bir yapıya sahip olan Mucib, bu ayrılığa dayanamaz, hastalanır ve verem olur. Nevber Bursa’dan döndüğünde artık çok geç, çünkü Mucib ölmüştü ” İkinci romanı “Leyle-i Visal” ise Kıbrıs gazetesinde 12 sayı kadar tefrika edildikten sonra devamı gelmemiştir.

Gençlik yıllarından itibaren Tanzimat döneminin edebi şahsiyetleri; bilhassa Namık Kemal ve Rezaizade M. Ekrem ile olan yakın ilişkilerinin sonucunda, Kayta-zade’nin edebi şahsiyetinin gelişiminde ve şekillenmesinde etkili olmuştur. Şöyle ki, Tanzimatçıların edebi karakterlerine uygun onda da bir edebi karakter oluşmuştur. Tanzimatçılar gibi Klasik şiirle başlamış, akabinde yeni şiire kanat açmıştır. Yine onlar gibi roman, tiyatro gibi yeni türlerle ilgili eserler vermiş; gazetelerde yazılar yazmıştır. Hatta eserlerinde de benzer “yahut”lu isimler kullanmıştır: Safa yahut Netice-i İbtıla gibi.

Kayta-zade M. Nazım, 1909/10 yılında İstanbul’da bulunduğu bir sırada kısa bir sürede yazmış olduğu dört perdelik tiyatro eseri, Safa yahud Netice-i İbtıla önsözünde şöyle yazmaktadır: “ Beş altı gece düzenleme ve yazmasıyla uğraşarak şu Safa- yahud- Netice-i İbtıla adını verdiğim dört perdeden ibaret tiyatro kitabını tamamlayabildim.” İnsanı sıkacak kadar soğuk olmadığını düşündüğü için yayımlama cesaretini bulduğunu belirterek, eserinin basımını 1909 yılının Mart ayında Mirat-ı Zaman Matbaasında yapmıştır.

Safa – yahut – Netice-i İbtıla ÖZET

Mahmut Efendi, 17 yaşına basan oğlu Safa’yı, Paşa’nın uzun kulaktan vasfını işittiği kızı ile evlendirmek ister. Oğlunun bu evliliğe sıcak bakmaması üzerine karısı Nesime Hanımla konuyu konuşmak ister. Karısı Safa’nın cariyelerinden Vicdan’ı sevdiğini söyler. Mahmut Efendi de çare olarak, Vicdan’ı evden uzaklaştırmayı düşünür. Nesime Hanım, durumun daha da kötüye gidebileceğini ifade ederse de Mahmut Efendi “Gözden irak olandan gönül de soğur” der. Safa gelir, ona konuyu açıklarsa da karşı koyar; paşanın kötülüklerinden söz eder ve böyle bir adamın damadı olmasından utanç duyacağını ifade ederek babasına karşı koyar. Vicdan, Safa Bey’in nişanlanmasına üzülür, derdinden öleceğini sanır. Safa Bey ise arkadaşları ile buluşmaktadır. Annesinden babasını razı etmesini istemektedir. Vicdan, Safa’nın toplantılarından endişe duymaktadır. Safa, Vicdan’a ondan ayrılmayacağını, Paşa’nın kızı ile evlenmeyeceğini söyler. Artık onlar için ayrılık ölüm olur. Sakıp Bey, arkadaşlarını endişe içinde bekler. Toplantıya herkes gelir, bir tek Safa geç kalır, o da hafiyeler yüzünden geçiktiğini belirtir. Sakıp Bey’in evinde yiyip içerler, şarkılar söyleyip eğlenirler, geç vakitte ayrılırlar. Sakıp Bey’in evindeki işretten ayrılırlarken Safa’yı ve arkadaşlarını hürriyet taraftarı diye yakalarlar ve hapse atarlar. Safa’nın hapse düşmesi Vicdan’ı hasta eder, yataklara düşer. Hastalığı günden güne azar. Mahmut Efendi de beş aydan beri oğlunu hapisten kurtarmak için baş vurmamış kapı, yalvarmadığı kişi kalmaz. Vicdan’ın durumu gittikçe kötüleşmektedir. Doktor gelir, muayene eder, Mahmut Efendi’ye “Bir şeyi yok,” ama içinden “Zavallı kızcağız bitirmiş” der. Sonunda Meşrutiyet ilan edilir; herkes esaret zincirinden kurtulur. Böylece Safa eve döner ama ağır hastadır. Hastalığına üzülmez lakin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

vatanın selametini, milletin saadetini gördüğü için mutludur. Vicdan'ı sorar ve yanına varır. Her ikisi de kucak kucağa sarılıp yatarlar. Birlikte ölmenin mutluluğuna erişirler.

Konusu: Tanzimat döneminde de çokca üzerinde durulan ve bir kısım eserlerde de işlenmiş olan farklı sosyal ortamlardaki kişilerin evliliklerinin büyükler tarafından engellenmeye çalışılması sonucu doğan olumsuz durumlardır. Safa-yahut-Netice-i İbtıla'da evdeki cariyeye ile aşk yaşayan, geleceğe dair düşleri olan evin küçük beyine engel olmaya çalışan babası, oğlunu bu aşktan uzak tutmak için bir paşa kızı ile evlendirme çabası içerisinde olması sonucu, gençlerin hasta ve perişan olmalarına böylece ölümlerine sebebiyet vermektedir..

Vak'a Kuruluşu: Safa-yahut-Netice-i İbtıla'nın vak'ası meşrutiyetin ilan edildiği yıllarda İstanbul'da başlar ve biter. Vak'a, Vicdan ile Safa'nın aşkı üzerine kurulmuştur. Bu aşkın nasıl sonuçlanacağı, ana düğümü oluşturmaktadır. Ana düğüm birinci perdenin başlarında atılıp oyunun sonlarında çözülmektedir. Ana düğümü besleyen yardımcı düğümler, ölçülü ve düzenli bir şekilde verilerek hem merak unsuru canlı tutulmuş hem de vak'a akışı sağlanmıştır.

Karakterler: Eserin dokusunda ağırlıkta olan karakterler Safa, Vicdan, Safa'nın babası Mahmut Efendi, annesi Nesime Hanım'dır. Diğer karakterler, olayların gelişmesinde ve değişmesinde fazla etkili olmamakla birlikte sahnelerin değişmesinde ve zenginleşmesinde katkı sağlamış olmaktadır. Eserde konunun ve vak'anın kuruluşundaki öğelerin canlı kılınmasını, devinim kazanmasını sağlayan, temelde, başta da belirttiğimiz bu dört karakterdir.

Safa: Eserin en önemli karakteridir. Psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle karşımıza çıkmaktadır. Fiziki yönüne dair edindiğimiz ilk bilgi 17 yaşına basmış olmasıdır ki, bu vesile ile babası onu evlendirmek istemektedir. Safa, babasının kendisini Paşa'nın kızı ile evlendirmesine karşı çıkar. Aslında karşı çıkmasının nedeni, "Vicdan"ı sevmesinden kaynaklanmaktadır. Nesime Hanım:"Efendim Safa'mız biraz zamandan beri Vicdan cariyemizi seviyormuş." Güzel bir yüze, güzel ve tatlı bir sese sahip olan Safa, arkadaş meclislerinde okuduğu şarkılarla beğenilen takdir edilen ve aranan bir kişiydi. Bir arkadaş meclisinde Sakıp Bey: "Yaşa Safa! O güzel, o tatlı sesin kalbimin en rakik tellerine dokundu! Beni bütün bütün mest ettin." Vedat Bey: "Safamızın baş kişisi! Allah'ın iki büyük lutfuna mazhar olmuş, biri hüsn-i sima, diğeri halavet-i sada." Kalemde 7 lira maaşla çalışmaktadır. Babasının bu evlilikteki ısrarı onun geleceğini düşünmesinden ve Paşa'nın sayesinde onu yüce makamlarda görmek istemesindedir. Safa, bu konuda da dürüstçe davranır: "Bendeniz, okadar ikbal-peret değilim. Kader yardım ederse kendi işimde kendi mesleğimde de terakki edebilirim. Yoksa Paşa kızı ile değil, daha büyüklerini de alsam yine bir fayda göremem." Safa'nın önemli özelliklerinden biri de içli ve hassas bir yapıya sahip olmasıdır. Nesime Hanım: "Fakat çocuk ne kadar içlidir, bilmez misiniz? Sakın hiddet edip de kalbine dokunacak yolda bir şey söylemeyiniz." Safa, mükemmel bir insanın taşıması gereken meziyetleri fazlasıyla taşıyan bir karakter olarak görülmektedir. Zeki, anlayışlı aynı zamanda adab ve irfan sahibi biridir. Mahmut Efendi: "Paşamız senin adab ve irfanını pek beğeniyorlar. Ne yalan söyleyeyim! Böyle zekâ ve anlayışlılığın dillerde anıldıkça ben sevinç tabakalarının en yüksek derecesine yükseliyorum." Safa'nın iş hayatı da imrenilecek bir düzeydedir; işine sadık ve görevlerini en iyi şekilde yerine getiren bir karakterdedir. Safa: "Bendenizde bir meziyet varsa o da daima sadakat göstermek ve hizmetin en güzeliyle görevlerimi bağlılıkla yerine getirmekten ibarettir." Hürriyet taraftarıdır, bu yüzden de hapse düşer ve hastalanır. Meşrutiyet ilan edilince evine döner.

Vicdan: Safa'nın sevdiği kız olması nedeniyle kadın karakterlerin başında gelmektedir. Nesime Hanım: "Safa'yı çağırdım, gizlice konuştum. Nihayet söylemeye mecbur oldu. "Seviyorum," dedi. Vicdan'ın sosyal, kültürel ve fiziksel özelliklerine dair pek fazla bir şey verilmiş değildir. Safa'nın sevdiği kızdır ve Mahmut Efendi'nin evindeki cariyelerden biridir. Evin sevilen cariyesidir, gerektiğinde evin sahiplerine kanun çalar, şarkılar söyler, gerektiğinde de kitap

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

okur. Nesime Hanım: “Safacığım! Senin de canın sıkıldıysa odana git de Vicdan sana biraz kanun çalsın, şarkı söylesin de gönlünü eğlensin.” Safa Bey “ Gel bakayım. Aç şu sarı kaplı kitabı da bir yerinden oku, dinleyeyim.” Vicdan, aşkına sadıktır; sevdiği adama son derece bağlıdır ve ondan ayrılmak onun için ölümdür. Mahmut Efendi’nin Safa’yı Paşanın kızı ile evlendirmek istemesi ısrarı üzerine Vicdan, Safa’yı kaybetme korkusu ve endişesi ile son derecede üzülür: “Ya bizim efendi inadında devam eder de o kızı beye verilerse... O zaman ben ne yaparım? Ah... Allah o günü bana göstermesin!.. Billahi kendimi helak ederim.” Vicdan durmadan ağlar, gözyaşı döker. Arkadaşı Dürdane onu teskin etmeye teselli etmeye çalışır, lakin nafile....Derdini, aşkını içine gömerek Safa’nın nişan olmasına dahi rıza göstererek, fedakârlıkta bulunmayı göze almıştır; Mahmut Efendi’nin isteği olsun, evin düzeni bozulmasın diye...Vicdan: “Ah, sevgili efendim! Gönlümün safası beyim. Allah ömrünüze bereket versin. Bırakınız ben yolunuza öleyim de efendi pederiniz de muradına nail olsun.” Safa’nın yakalanıp hapse atılmasına çok üzülür, hastalanır ve yataklara düşer. Safa’sız hayatı düşünemez. Çaresiz olan hastalığı son safhaya ulaşır, ölüm döşegindeyken Safa da ağır hasta olarak hapisten çıkarak yanına gelir ve kucak kucağa sarılıp yatarlar. Hekim, muayeneden sonra: “Cenab-ı Hak sizlere ömür versin. Ecir sabır ihsan eylesin. Her ikisi de gitmiş.”

Mahmut Efendi: Nesime Hanımın eşi, Safa’nın da babasıdır. Fiziksel yönü ile ilgili edindiğimiz tek bilgi 52 yaşında olmasıdır. “ Benim yaşım elli ikiye varıyor.” Bu yüzden ölmeden oğlu Safa’yı evlendirmeyi düşünür. Konuyu oğluna her açtığında olumsuz yanıt alır. Bu kez de oğlunu Paşanın kızı ile nişanlayacağını söyleyerek eşinden yardım ister. Nesime Hanım Safa’nın Vicdan’ı sevdiğini söylemesi üzerine şaşkına döner, durumu kabullenemez. Vicdanı evden uzaklaştırmayı düşünür: “Bilirsiniz ki, göz görmediğine gönül katılır.” anlayışı içindedir. Oğlunu Paşanın kızı ile evlendirmesinde ısrar etmesinin nedeni ise, oğluna Paşa sayesinde iyi bir gelecek hazırlamaktır. “ Ben senin istikbalini düşünüyorum. Kabul edersen bak ileride nasıl memnun, ne kadar faydalanmış olacaksın.” Safa’nın Paşa ile ilgili olumsuz düşüncelerine karşı, durumu ört-bas etmeye çalışır. “Oğlum! İnanma, yalandır. Paşa’ya iftiradır.” Zaman sana uymazsa, sen zamana uy anlayışı içindedir. Mahmut Efendi’nin önemli özelliklerinden biri de çok inatçı olmasıdır. Vicdan: “Efendi pederinizin ne kadar inatçı olduğunu bilmiyor musunuz? O bir gün gelecek bizi birbirimizden ayırarak.” Lakin Mahmut Efendi’nin düşüncelerini gerçekleştirmesine Safa’nın hapse düşmesi engel olur. Bu kez de biricik oğlunu hapisten kurtarmak için uğraşır durur. Gitmediği yer kalmaz, Paşa’ya da yalvarır yakarır, ağlar, ayaklarına kapanır ama boşuna. “Safa tevkif edileli bugün tam beş aydır hala hapisten kurtaramadım, hala evlatçığımın yüzünü görmeğe muvaffak olmadım.”

Nesime Hanım: Evin hanımıdır. Mahmut Efendi’nin zevcesi, Safa’nın da annesidir. Nesime Hanım, oğlu ile iyi ve yakın ilişkiler içindedir. Safa, pederine söyleyemediklerini, onla paylaşamadıklarını annesiyle paylaşabilmekte, ona söyleyebilmektedir. Merhametlidir ve oğlunun, Vicdan’ın durumundan endişe duymakta, üzülmemektedir. “Hangi derdime yanayım! Bir tanecik kıymetli Safa’yı mı düşünüyüm yoksa sevgili Vicdan’ın böyle ölüm yatağında serilip yattığını mı göreyim.”

Dil ve Üslup: Kıbrıs Türk Edebiyatının ilk önemli şahsiyetlerinden olan Kaytaş-zade Nazım Efendi, şiirlerinde olsun, roman ve edebi yazılarında olsun dilin kusursuzluğuna, inceliğine ve renkliliğine gereken önemi vererek kullanmıştır. Bilhassa bu yönü ile yani “dili ustaca kullanması yüzünden kısa sürede üne kavuşur ve adı İstanbul’un edebi çevrelerine değin yansımaya başlar” (Fedai, 1993). Diğer yazılarında olduğu gibi yazdığı tek tiyatro eserinde de kullanmış olduğu dilin değer ve titizliğine gereken dikkati vermiş, kusursuz ve doğal olmasına da özen göstermiştir. Genelde sade, temiz ve anlaşılır, hemen hemen pürüzsüz bir dilin varlığı eserde hissedilmektedir. Aşağıda konuşma dilinin canlı ve güzel örneklerinden bir kısım yer almaktadır:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

(ikinci fasıl – birinci meclis)

“**Vicdan:** (*ağlaya ağlaya*) Dokunma kardeşim! Allah aşkına bana dokunma! Derdim beni mahvetmeye kafi iken bir de sen yadım etme!..

Dürdane: A... Artık sabrım tükeniyor. Seni azarlayacağım geliyor ayol! Sen gerçekten çocuk mu oldun? Yazık değil mi sana? Bu ne kadar ağlayış! Kendini mi helâk edeceksin?

Vicdan: Ah! Hani! Hani ya o devlet! Keşke dediğiniz gibi gebersem de kurtulsam!... Ölümünden beteri var. Onu çekeceğim!

Dürdane: Bak hele! Bak hele!... Böyle kendisine inkisar edecek ne oluyorsun? Sözlerini biri işitecek olsa seni gerçekten çıldırmış zanneder.

Sen yine dalgın dalgın düşünüyorsun ya? Ben senin yerinde olsam şimdi neşemden iftiharımdan zil vurur oynardım.

Vicdan: Dürdane, Dürdane! Bırak beni, kendi halime bırak! Öleceğim! Hala inanmıyorsun öyle mi?

Dürdane: (*kendi kendine*) Bu kız delidir! Vallahi billahi delidir! Hiç deli olmasa Bey’in bu kadar kendini sevdiğini bildiği halde ağlar mıydı? Anlayacağım tabiatlardan değil ki!.. (*Vicdan’a hitaben*) Söyle bakalım. Düşünme! Hiç olmazsa şu kitabı aç! Bir taraftan oku da dinleyelim!

Vicdan: (*teessürle*) Sen böyle insana musallat olmayı yeni mi peyda ettin? Yoksa benimle eğleniyor musun? Bu gece kitap okumak değil, lakırdı etmeye bile canım istemiyor! Anladın mı?

Dürdane: Canım kardeşim! Allah aşkına, aşk hürmetine olsun. Derdini, efkârını açıktan söyle de ben de bileyim. Ne oluyosun öyle? Söyle de beni üzme! Zati burada esrarına benden başka mahrem var mı?

Vicdan: Öyle ama... Şimdi pek de canım söylemek istemiyor, Dürdane!..”

Örnek metinde de görüldüğü gibi konuşulan Türkçe esas alınmıştır. Lakin, az da olsa bazı bölümlerde mevkileri gereği konuşurulan kahramanların dili konuşma dilinden uzaklaşır:

(Birinci fasıl – Altıncı meclis)

“**Mahmut Efendi:** Gel oğlum! Gel aslanım! Yanıma otur. Bak şimdi anneciğin ile sana dair lâkırdı ediyorduk. Herkes hususiyle Paşamız senin adab irfanını pek beğeniyorlar. Cenab-ı Hak müzdâd buyursun. Ne yalan söyleyeyim! Böyle dirayet ve fetanetin elsine-i enamda yad olundukça ben tabakat-ı sürurun en âlî derecesine suud ediyorum. Varol evladım.

Safa Bey: Hüsn-i iltifat ve teveccühünüze teşekkür ederim, babacığım. Bendenizde bir meziyet varsa o da daima ibraz-ı sadakat ve hüsn-i hizmetle vezaif-i ubudiyeti ifa edebilmekten ibarettir.”

Eserin tamamına yakını konuşulan Türkçe ile yazılmış olması nedeniyle halkın kullandığı deyim ve söyleyişlere oldukça yer verildiği görülmektedir. Bunlardan bir kısmına değinmekte yarar vardır.

Deyimler: Ateş kesiliyor. Şimdi zihnime dokunacak. Göz görmediğine gönül katılaştır. Benim gözüm kapanmadan. Dolaşımız da biraz gönlünüz açılınsın. Muhabbetten baş alamadığı için. Hiç renk verme. Vücudunu dünyadan kaldırdılar. Hapishanelerde yürekleri yanık. Gözlerimiz bir saattir yoldadır. Pek güzel bir alem yaptık. Artık hayat bana ağırlık veriyor. Ağzının suları akar. Yataklara düştüğüne pişman olursun. Ağır lakırdılar söyledim.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

Halk söyleyişleri: Şükür yetiştirene. Dünya bu ya kimini ağlatır, kimini güldürür. Vallahi ne bileyim. Gözüm açık gidecek. Gel aslanım. Adam içine karışmaya başladı. Kader yardım ederse. Hişş... bana baksana. A... artık sabrım tükeniyor. Gebersem de kurtulsam. Zil vurur oynardım. Allah o günü bana göstermesin. Bey'in başı için. Ne oldun allahı seversen. Ayaklarını öpeyim. Ölüm canıma minnet. Allah neticesini hayır eylesin. Koca ayyaş. Ne yapalım birader. Süphanallah. Allah nazardan saklasın.

Eserde az da olsa **argo kelimeler** yer almaktadır: Uzun kulaktan vasfını işittim. Hele bir tane patlatayım. Şuradan bir tane de ben çekeyim (içki) gibi...

Kıbrıs Türk ağzında sıkça kullanılan küçültme ekli kelimelerin de eserde yer yer kullanıldığı görülmektedir. Allah **evlatçığının** hakkında hayırlısını versin. Haydi şimdi **odacığın** git. Bir **tanecik** kızını memnunen sana vermek istiyor. Öyleyse söyle de **azacık** buraya gelsin.

Eserde zaman zaman sanatlı söyleyişlere de itibar edilmiş, bu yüzden yer yer teşbih, istiare, teşhis, mecaz, telmih...gibi edebi sanatlarla rastlanmaktadır.

“Off, bu su şeklinde yapılmış ateşle ciğerlerimi yakıyorum, zihnimi uyuşturuyorum. Sanki eğleniyormuşuz, güya imate-i zaman ediyormuşuz, değil, değil. Gönül cerihadar olur veya bir sebepten dolayı muztarip olunursa dünyada hiçbir şey insanı eğlendiremiyor, yüreğinin ateşini teskin edemiyor. Ah! Hele şu benim gönlümdeki kin gibi, intikam gibi dehşetli iki ejder göğeri durursa.”

“Gönlüme aşk namında bir belalı zincir takmış”

“Hatta Cengiz gibi, haccac gibi zalim ve zorbalıkta darb-ı mesel olan...”

“Bu kadar haşeratın memleket içinde ne lüzumu var.”

Sonuç olarak Kaytaz-zade, Safa Yahut Netice-i İbtıla eserinde dil ve üslubu kusursuz ve doğal kullanmaya özen göstermiştir. Genelde günlük konuşulan Türkçenin duruluğu, rahatlığı ve doğallığı eserin genelinde dil ve üsluba hakim görülmektedir.

Eserin Sahnelenmeye Uygunluk Derecesi: Eserle ilgili yapılan genel değerlendirmede “Safa –Yahut – Netice-i İbtıla,” bir sahne eseri olarak rahatlıkla sahnelenebilir. Eserin perde ve meclis sayısı, bu gibi eserler için düşünülen standartlar ölçüsündedir. Eserin bütünü, dört perde ve yirmi meclisten oluşmaktadır. Böylece, perdeler arası meclis ve sayfa tutarı bakımından dengede oldukça başarı sağlanmıştır: I. Perde, 26 sayfa, 6 meclis. II. Perde, 21 sayfa, 4 meclis. III. Perde, 20 sayfa, 4 meclis. IV. Perde, 26 sayfa, 5 meclis. Belirtilen değerlerin tümü orjinal baskıya göre yapılmıştır.

Perde ve meclis sayılarına göre, karakter adeti ayarlanması da ölçülüdür; aşırıya kaçan bir yan yok. I. Perdede değişen meclislerle birlikte yer alan şahıs sayısı beştir: Mamut Efendi, Nesime Hanım, Safa Bey, Dürdane, Cariye... II. Perdede yer alan şahıs sayısı, değişen meclislerle birlikte dördtür: Vicdan, Dürdane, Nesime Hanım, Safa Bey... III. Perdedeki şahıs sayısı değişen meclislerle birlikte beş kişiden ibarettir: Sakıp Bey, Baha Bey, Naim Bey, Vedat Bey, Safa Bey... IV. Perdede ise değişen meclislerle birlikte yer alan şahıs sayısı altıdır: Vicdan, Dürdane, Nesime H., Mahmut Ef., Hekim, Safa Bey....

Safa Yahut Netice-i İbtıla, yer ve dekor yönlerinden de rahatlıkla sahnelenmeye uygun bir eser özelliğini taşımaktadır. Her perdedeki sahnelerle ilgili dekorlar, zorlanmadan rahatlıkla oluşturulabilecek niteliktedirler. I. Perdenin dekoru, bir evin bir odasının görüntüsüdür ve en basit haliyle düzenlenebilir. II. Perde, yine bir oda dekoru; Vicdanın odası.. III. Perde, bir başka oda görüntüsü. IV. Perde, Vicdan'ın odasıdır. Oyunda, sahnede yer alan mekan değişikliği ile ilgili farklılıklar, kolaylıkla var olan eşyaların bir kısmını değiştirme, eksiltme ya da ilave etmek

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/4 Spring 2013

suretiyle giderilebilmektedir. Böylece dekor değişikliği için fazla bir zahmete ihtiyaç duyulmamaktadır.

Şahısların sahnede yer almalarında, giriş ve çıkışlarında, diyaloglarında eserin genelinde rahatsız edici herhangi olumsuz bir durum sezilmemektedir.

Zavallı Çocuk, Vuslat, İçli kız ve Safa Yahut Netice-i İbtıla

Tanzimat döneminde yazılmış olan Namık Kemal'in Zavallı Çocuk (1873) ile Rezaizade M. Ekrem'in Vuslat(1884) ve Abdülhak Hamit Tarhan'ın İçli Kız (1884) piyesleri arasında yakın bir tema ve vak'a benzerliği göze çarpmaktadır. Yerli hayata dair olan bu eserler, evlenmede ana-babanın müdahil olmaları sorunu ve bu sorunun yaratacağı olumsuz sonuçlar üzerinde durmaktadırlar. Safa Yahut Netice-i İbtıla (1909)nın da, adı geçen eserlerle gerek konu ve tema, gerekse vak'a yönünden ortak olan yönlerini açıkça görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ Kenan (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi..
- ERSOY Yaşar (1998). *Kıbrıs Türk Tiyatro Tarihi*, Lefkoşa..
- FEDAİ Harid (1993). *Rûh-i Mecerûh, Kaytaz-zâde M. Nazım*, Lefkoşa.
- KONUR İsmet (1938). *Kıbrıs Türkleri*. İstanbul: Burhaneddin (yayıncı)..
- NESİM Ali. (2007). *Suya Düşen Sancak*,. (Ed.Nihat Öztoprak): İstanbul.
- ÖZÖN Mustafa (1947). *Zavallı Çocuk*, (Namık Kemal): İstanbul..
- PARLATIR İsmail,.V.d.(1997). *Rezaizade M. Ekrem Bütün Eserleri*: İstanbul. Milli Eğitim Basımevi.